

КРИМСЬКА

СВІТИЦЯ

Видається у Сімферополі

№30 (133) Субота, 29 липня 1995 р.

Ціна 2000 крб.

КРУГЛИЙ СТІЛ З ПРОБЛЕМ НАЦІОНАЛЬНИХ ГРОМАД

21 липня у Сімферополі за ініціативою кримської філії Українського незалежного центру політичних досліджень відбувся круглий стіл «Проблеми представництва національних громад в органах влади Криму». В його роботі взяли участь лідери політичних партій, національно-культурних організацій, керівники Меджлісу кримськотатарського народу, підприємці, науковці. Розглядалися проблеми представництва національних громад в органах влади Криму у сучасних умовах. Проблема співробітництва представників різних національних груп є чи не найважливішою для розв'язання, і тому науковці та лідери політичних партій дали деякі рекомендації щодо її вирішення. Так, зокрема, заступник Голови Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров запропонував створити в Криму двопалатний парламент з метою надання якомога ширшого представництва представникам різних національностей. Вибори до палати національностей мають здійснюватися за пропорційною системою. Цю пропозицію було схвалено.

Знайшла одностайну підтримку ідея квотування місць в органах влади для представників кримськотатарського та інших депортованих народів. Учасники круглого столу погодилися з тим, що при формуванні владних структур необхідно узгоджувати ці питання з найвпливовішими політичними партіями та громадськими організаціями. Було також вирішено проводити постійні консультації між представниками різних політичних напрямків з метою пошуку оптимальних варіантів формування органів влади різного рівня.

Круглий стіл став прикладом доброго співробітництва представників різних національних громад.

Прес-центр комітету «Крим з Україною — Соборність».

У ВІДПОВІДНОСТІ З ЗАКОНОДАВСТВОМ

Рада Українського Громадянського Конгресу Криму і Кримська організація УРП розповсюдили заяву з приводу арешту правоохоронними органами півострова Ігоря Крота — помічника колишнього спікера С. Цекова. В ній, зокрема, зазначається, що депутатами проросійських фракцій Верховної Ради Криму та у деяких засобах масової інформації, зокрема в «Кримській правді» та «Кримських новинах», розпочато кампанію на захист і звільнення з-під арешту так званого «кузника совєсти» Ігоря Крота. З цього приводу Український Громадянський Конгрес Криму заявляє, що дії прокуратури автономії та Головного управління МВС України в Криму відповідають чинному законодавству і є цілком виправданою реакцією на дії антиукраїнських сил. Нагадаємо, Герб, Гімн, Прапор України, а також Президент України як глава держави — є державними символами, і будь-яка наруга над ними підпадає під відповідну статтю Кримського кодексу. Працівник державної установи — Верховної Ради Криму, Ігор Крот, користуючись службовим становищем, розповсюдив карикатурне зображення всенародно обраного глави Української держави — Президента Л. Кучми. А тому арешт І. Крота здійснено у повній відповідності до чинного законодавства, і підстав для його звільнення немає.

Український Громадянський Конгрес Криму вимагає продовжити вивчення справи Ігоря Крота з тим, щоб довести її до суду. На заваді цьому не повинні стояти ніякі політичні сили, які все ще живуть за «телефонним правом». Вважаємо, що затримання Ігоря Крота та доведення його справи до суду буде вагомим високим прокураторським актом та Головного управління МВС України в Криму у справу розбудови правової держави в Україні.

Рада УГКК запропонувала керівництву Верховної Ради проаналізувати роботу обслуговуючого персоналу парламенту, щоб запобігти можливим рецидивам.

«ПРИГРІВСЯ» У МОСКВІ

Як стало відомо з достовірних джерел, колишній президент Криму Юрій Мешков зараз перебуває в Москві. Зусиллями депутата Державної думи Російської Федерації Костянтина Затулина і Сергія Бабуріна мерія столиці виділила йому сім'ї комфортабельний квартиру. Здоров'я Мешкова поліпшилося (після лікування дифтерії у сьомій міській клінічній лікарні Сімферополя він побував на стаціонарному обстеженні у психоневрологічному диспансері і кардіологічному центрі столиці автономії), але хоче ще показатися світлинам московської медіа-сфери.

Дружина Мешкова — Людмила Михайлівна у розмові з головою «Русскоязычного движения в Криму» Валерієм Аверкіном заявила, що залишається Юрію Олександровичу в Сімферополі було начебто небезпечно. До того ж, підкреслила вона, повертатися на роботу президенту Криму було ніяким, оскільки новий голова ВР Криму Євген Супрунюк заявив його кабінет. Правда, Л. Мешкова нічого не сказала про те, що посада президента Криму була скасована ВР України ще 17 березня ц.р.

Попри все на прес-конференції для журналістів у Державній думі Росії Ю. Мешков сказав, що невдовзі все-таки повернеться в Крим і добиватиметься «правовим шляхом відновлення законності і справедливості».

«Наше дело правое», — повторив він фразу відомого диктатора.

Наш кор.

Учениця сімферопольської школи № 4 дванадцятирічна Юля Голубева займається музикою 5 років, і не тільки займається, а й сама її створює. Цього року вона написала музику на варіації українських народних мелодій на тему «Веснянка» і виконує її на фортепіано. Серед юних композиторів України, що змагалися в Києві, їй присуджено перше місце.

Світлана Костянтина ДУДЧЕНКА.

ЄВГЕН МАРЧУК:

«У КРИМУ Є ХОРОШИЙ ШАНС...»

Минулого понеділка в Криму побував прем'єр-міністр України Євген Марчук. Про мету свого візиту на півострів за кілька днів до джегу відповідальності візиту на чолі урядової делегації України в Москву Євген Кирилович розповів журналістам.

— Як ви знаєте, уряд України прийняв програму соціально-економічного розвитку Криму. Кілька днів тому на засіданні Кабінету міністрів у порядку контролю слухалося питання про хід її виконання. Окрім того, заслуховувалося питання про результати вивчення причин, що призвели до відомих подій 23—25 червня в Криму. На засіданні президії Кабінету міністрів ці питання, як мені здається, були присвячено обговоренні. Увага акцентувалася на резервах, що не використані на півострові. Вони пов'язані почасти частково з діяльністю законодавчої влади Криму, і з діяльністю виконавчої влади.

Наведу один приклад. У прибутковій частині кримського бюджету, якщо я не по-

архитектури, — і відповісти на запитання: а які ще невикористані резерви маємо?

Крім того, на засіданні президії уряду прийнято рішення направити до Криму владення прем'єра Кабінету міністрів Василя Васильовича Дурдинця — для остаточного розслідування проблеми, пов'язаної з вивченням усіх причин, що призвели до відомих недавніх подій, і, головним чином, аби подивитися на цю проблему в комплексі. Хоча засідання президії було закритим, рішення і обговорення не стали втаємничуватися. Справа в тому, що ми просто хотіли, аби всі учасники з максимальною відвертістю висловилися з даної проблеми. Оскільки питання виявилось досить «гарячим», прийнята форма засідання сприяла розкутості думок, поборощи у кожному учаснику внутрішню цензуру.

(Закінчення на 2 стор.)

ПОСЛАННЯ М. ДЖЕМІЛЕВА

Діячий лідер Меджлісу кримськотатарського народу Мустафа Джемілев «від імені єдиновірців, братів-мусульман і за дорученням Меджлісу» надіслав послання президенту Боснії Герцеговини Аліє Ізетбеговичу. У документі, зокрема, зазначається: «Ми з обуренням стежимо, якому геноциду піддається ваш народ. Ми бачимо, що зони безпеки, які гарантувала ООН, виявилися неефективними. Але, розуміючи ваше становище, ми просимо не уподібнюватися четинкам із Сербської Країни. Від імені кримських татар я прошу вас не піддавати небезпеці воляк українського підрозділу миротворчого сил ООН і найближчим часом звільнити їх. Ми переконані, що цей ваш крок сприятиме зближенню мусульман Криму і українців».

НАВКОЛО ПОДАРУНКА НАЦІОНАЛІСТІВ

Місяців зо два тому газета «Евгаторійська здравниця» оприлюднила лист головному лікарю півострова будинку п. Брагінського, в якому той у відчай просить всіх, хто в змоззі, допомогти хворим жінкам кеттуту (дуже дорогим операціями нітками), адже залишилося їх на одну — дві операції, а на повнення операцій немає коштів.

Лікар, мабуть, сподівався на евалторійських скоро-багптів, які вільно можуть купити собі найдорожчі інструменти та швидкісні катери. Але допомога прийшла з іншого, несподіваного боку. Відгукнулася українська націоналість. Як це сталося? Ще в 1994 році я балотувався до ВР Криму, але виборці віддали перевагу п. Льовському, представнику РДК. Та незважаючи на це, я намагався дотримуватися своєї передбаченої платформи, в якій підкреслював, що майбутню Криму бачу в здоров'ї матері і дитини. Тому і звернувся до Конгресу українських націоналістів, членом якого я є, за допо-

могою для хворих жінок.

І ось до Євгаторійської здравниці цінний вантаж: 176 улавоків кеттуту. Сто з них я передав півострову будинку, а 76 — в хірургічне відділення місцевої лікарні. Та до написання цього листа мене спонукало інше. Коли через засоби масової інформації Євгаторії я вирішив повідомити про добронинну дію українських націоналістів, аби хоча б в такий спосіб віддячити їм, скрізь натикнувся на рішучий опір. Хоч, до речі, раніше це мені було обіцяно. Так би воно, переконаний, і сталося, аби йшлося про будь-яку іншу організацію, як-от про ПЕВК, комуністів чи РДК, але ж вони не звернули ніякої уваги на крик про допомогу. Не до того було — почалась напружена боротьба за місця в міській РДК. Не шкідуючи ніяким найкращому паперу і коштів, вони попиляли одне одного брудом, де ж тут до хворих жінок!

Колі редактор «Евгаторійської здравниці» п. Кукльов дізнався, в чому суть мого прохання, він без пояснень

кинув телефонну трубку. В іншій евалторійській газеті, редактором п. Щербаківа, мені відмовили більш м'яко. Те ж саме сталося і на радіо, де я сам бесіду з п. Юрїною. До речі, останні мої співрозмовники — жінки, отже, не гарантовано, що вони не попадуть до тієї ж жіночої лікарні.

Але ж, видно, не шкода і власного здоров'я, лиш би не порушувати образ українського націоналіста, який склав свого часу ідеологічний відділ ЦК КПРС в Москві. Лише після тривалих невдач нова евалторійська газета «Взгляд», редактором п. Пальм'яна, погодилася повідомити про благодійність українських націоналістів.

Віктор МОГИЛЬНИЙ.

м. Євгаторія.

Від редакції. Отже, честь і слава «Взгляду». Але звернімося до коротенького інтер'єву, що проводить з представником Конгресу кореспондентка цієї газети М. Приходько, до речі, також

жінка.

«Значит, Конгрес українських націоналістів реалізує поработати на вашу популярність?» — навіно запитую вона, нібито і не розуміючи, що колишній суперник В. Могильного п. Льовський вже більше року засідає у Верховній Раді, і що питання рейтингів з цієї причини для представника Конгресу давно носить лиш символічний характер.

«Наверно, таким образом націоналісти пытаються завоювати авторитет у кривчанах?» — не вгамовується кореспондентка і далі, мабуть, нездатна уловити, що українські націоналісти можуть домогатися безкорисливо, просто аби дати, а не аби з того щось мати.

Але В. Могильний не розгублюється, відповідає гідно. Він за те, щоб, незважаючи на різні погляди, люди допомагали одне одному. А якщо хочеш комусь сподобатися — будь лака, але справую, а не пупосторожними обіцянками, як це роблять ті, до кого так доброзичливо ставиться кримська преса.

Навіть попередні підсумки виборів дозволяють оптимістичний висновок. Якщо комуністи не перемогли в наш перехідний скрутний час, то вони вже ніколи не переможуть. Іх час пішов назавжди.

Цікаво, як прокоментує газета підсумки виборів: в Криму всього округів — 4297; вибрані депутати в 3347 округів; від компартії Криму стали депутатами 301 чоловік — 8,9%; з 311 голів Рад різних рівнів вибрано 254, з них комуністів всього 22, це 8%.

Навіть попередні підсумки виборів дозволяють оптимістичний висновок. Якщо комуністи не перемогли в наш перехідний скрутний час, то вони вже ніколи не переможуть. Іх час пішов назавжди.

Сергій САВЧЕНКО, голова управи Евгаторійського Конгресу українців.

НОВІ КАТАКЛІЗМИ?

25 липня відбулася прес-конференція заступника голови Верховної Ради Криму Рефата Чубарова. Він заявив, що до нього з різних джерел почали надходити відомості про те, що нібито в кримінальному середовищі готуються замах на лідерів кримських татар. Р. Чубаров зазначив, що це — голова Меджлісу кримськотатарського народу Мустафа Джемілев, депутат ВР Криму, відома журналістка Ліля Буджурова, член Меджлісу, голова оргкомітету партії «Адамет» Сервер Керімов і сам Рефат Чубаров. «Спершу ми не стали вживати жокяних дій, бо треба було дістати підтвердження. Через тиждень це три джерела, незалежно одне від одного, теж дали нам аналогічні відомості», — зауважив Р. Чубаров.

Проаналізувавши цю інформацію, Р. Чубаров зустрівся з начальником СБУ в Криму генерал-майором Станіславом Івахненком, подав йому всі необхідні дані і попросив «належним чином відреагувати». Останнє джерело повідомило Р. Чубарову ідентичні дані 24 липня. Він визнав за необхідне поговорити на цю тему з прем'єр-міністром України Євгеном Марчуком, який теж пообіцяв в усьому якнайрешетливіше розібратися.

Відповідаючи на запитання журналістів, Р. Чубаров сплиняв на двох версіях. Перша: у Криму реалізувати могутні фінансові сили, а місцеві підприємці кола їх відкидають. Тому певним структурним необхідну організацію конфлікт у Криму і втягати його до кримських татар. Друга: певні кола за кордонами нашої держави хочуть послабити позиції України, викликаючи нові катаклізи на її території. А щоб можна було швидко дебаланувати обстановку в Україні, у хід пускається етнічно-національний фактор.

Своєю прес-конференцією Р. Чубаров закінчив словами: «Ніхто не повинен виходити на площу. Це ні для кого не вихід. Якщо в республіці кримінальні структури реалізують те, чого вони хочуть, то в Криму буде багато проблем у всіх. Неможливо буде зупинити розборки між тими й іншими». Оскільки за твердим переконанням Р. Чубарова, сьогодні в Криму нікому не гарантується безпека, кримські татари винагаля, щоб на півострів було введено українські війська. «Якщо введення військ проведеться заради порятунку життя людей; я не буду заперечувати проти цього», — зробив висновок Рефат Чубаров.

Анатолій КОРСАКОВ.

ВІДЛУННЯ СУМНИХ ПОДІЙ

Про трагічні події біля Софійського собору в Києві під час похорону Патріарха Володимира читачі вже раніше дізналися з інших засобів масової інформації. Подаємо у викладі виступ митрополита Філарета на прес-конференції та заяви політичних партій і організацій.

«Після смерті Патріарха Володимира», — заявив митрополит Філарет, — ми створили похоронну комісію і вирішили поховати його у Видубецькому монастирі, але, дізнавшись наступного дня про настрій вірних українців, написали у листі до уряду: «Дозвольте поховати на території Києво-Печерської лаври або Софійського собору».

Запросили мене до Кабінету міністрів України і після обговорення запропонували поховати на Байковому кладовищі».

«Порайвавшись, єпископи УПЦ КП з боєм погодилися дати згоду поховати на Байковому кладовищі, аби не викликали протистояння церкви і держави. Про це, — розповідає митрополит Філарет, — я й повідомив п. Шпека, те ж саме повторив і міністру внутрішніх справ України. Але настрій духівництва нести до Софії, оскільки вона пов'язана ще й з тим, що саме там обирали Патріарха, проводили інтронізацію. Тоді знову зібрався собор єпископів і звернувся до Кабінету міністрів з листом, щоб дозволити поховання Патріарха Володимира на території св. Софії Київської. Коли закінчилося відспівування Патріарха, весь народ пішов тіло покійного Володимира до Софії».

«ЗМОПЦіва», — обурено говорив митрополит УПЦ КП, — було використано, щоб бити ієрархів, тих, хто виступає за злагоду і мир. Ми даємо благословення захищати Україну, а вони кидаються на нас. Порвали обличчя, поламали хрести, потоптали

національний прапор. Не знаю випадку в історії, щоб колись розганяли похоронну процесію».

22 представники політичних партій та громадських організацій звернулися з заявою до керівництва держави. Зокрема, у документі висловлюється вимога оголосити день жалоби, негайно звільнити з-під арешту усіх учасників процесії, відшкодувати матеріальні втрати і оплати лікування потерпілих, вжити заходів щодо покращення вивуцтва. Крім того, після 40 днів здійснюють урочисте переховання тіла покійного Патріарха Володимира та надати прямий ефір для правдивого висвітлення трагічних подій біля Софійського собору.

Ось що сказав з цього приводу народний депутат України, голова Народного руху В. Чорновіл:

«Ці старанно продумана провокація. Спершу планувався тільки обнести тіло патріарха навколо Софії Київської, а потім поховати у Видубецькому монастирі, в першому випадку — на Байковому цвинтарі».

Ці події, безумовно, ускладнюють політичний процес в Україні, взаєморозуміння між різними політичними силами і Президентом. Те, що тут спрацювали якраз ті, хто прагне до загострення ситуації в нашій країні, безсумнівно. І перш за все — це єпископи і звернувся до Кабінету міністрів з листом, щоб дозволити поховання Патріарха Володимира на території св. Софії Київської. Коли закінчилося відспівування Патріарха, весь народ пішов тіло покійного Володимира до Софії».

Український Громадянський Конгрес Криму преднеується до вимог політичних партій та громадських організацій України. У своїй заяві УГКК розцінює трагічні події 18 липня 1995 року в Києві як наслідок планомірної діяльності антиукраїнських, антидержавних сил у вищих ешелонах влади, наругу над святими почуттями віруючих, зневажання національної гідності українського народу.

ЧИ ПІДТРИМАВ НАРОД КОМУНІСТІВ?

Відгомони пристрасті на коло місцевих виборів у Криму. Детальний аналіз ще попереду, але вже є можливість зробити певні висновки. Вибори в більшості не підтримали минулорічних кумирів з блоку «Росія», які довели цілковиту неадекватність займатися будь-якою конструктивною діяльністю. Не підтримали вони палких апологетів за відновлення СРСР та «світле комуністичне минуле». Кримчани в переважній більшості підтвердили повнозаконня голів районних Рад сільських районів. І це означає, що підтримку знайшов і той політичний вибір, який вони зробили під час відомої наради у тоді ще виконавчого обов'язку прем'єр-міністра Євгена Марчука. Нагадаю, що тоді майже всі голви міських та районних Рад підтримали відомі безрезультатні рішення Верховної Ради та Президента України. І тоді ж майже всі кримські газети почали зви-

нувати вативати місцевих керівників в «зраді» кримчан та закликати висловити недовіру їм на виборах. Але люди виявилися мудрішими! Що ж до комуністів, то тут треба зупинитися трохи детальніше. Справа у тому, що місцеві прибічники «вечно живого учения» є ще більш палкими прибічниками відновлення СРСР. Саме на цьому була побудована їхня передвиборча кампанія. Самі вибори вони намагалися перетворити на референдум за відновлення імперії. Вже після першого туру їхня газета «Комуніст Криму» заявила, що за комуністів проголосувало більше 40% виборців. Навіть якщо це було правдою, то і тоді ні про яку перевагу не може йти мови. Але орган комуністів вдавня до традиційного окупаційного вання. Так, у № 26 читаємо: «Председателем Керченського горсовета избран коммунист А. С. Сафронцев...» Але відкриваємо «Керченский ра-

бочий» № 83 від 29 червня 1995 року і читаємо: «Считать избранным и признать полномочия председателя Керченского городского Совета Сафронцева Александра Сергеевича, 1950 года рождения, беспартийного, председателя Керченского городского Совета народных депутатов и исполкома». Ще більш промовистими є результати виборів депутатів у Керчі. Комуністи висунули там своїх кандидатів у 26 округах з 30. Обрано 28 депутатів, з них 7 комуністів. Причому з цих семи п'ятеро є керівниками підприємств, один — пенсіонер і ще один — столяр. Тобто від комуністичної делегації щодо їхньої опори на робітників та селян майже нічого не залишилося. Насправді вони спираються на частину колишньої номенклатури, причому меншу частину. Так у Керчі серед депутатів 16 є директорами, і переважна більшість з них позапартійні.

Інший приклад: в цитованому числі комуністичної газети є допис «Евгаторійський синдром» (послеслов'є к виборам в Советі) автор — В. Митрохін). За браком місця не буду багато цитувати, хоча не завадило б, оскільки ця стаття є типовим прикладом комуністичної демагогії. Наведу тільки твердження: «...чи сьогодні ми делегати антикомуністичні, мешая тем, кто хочет облегчить страдания обманутого, нищего народа, им вряд ли удастся добиться желаемого для себя. Всякое же их противодействие, нарастающим объединением бывших республик СССР в новый Союз, оборачиваются на пользу этим тенденциям, а в конечном счете проливается водой на мельничку все тех же коммунистов». В. Митрохін це багато просторіює на цю тему, Єдине, чого нема в цій великій статті, це підсумків виборів у Євгаторії. А вони

для комуністів катастрофічні. За А. Даниленка, який був мером і раніше, проголосувало 68 відсотків виборців. Серед 27 обраних депутатів тільки двоє комуністів. Отяку щирю воду проливали євгаторійці на комуністичну «мельничку».

Не заведе буде навести ще і такий промовистий факт. У Керчі голова міської ветеранської організації І. І. Посьмітний не є ані комуністом, ані членом одіозного товариства «Родина». Хоча його неодноразово запрошували до цих організацій. Між іншим, нещодавньо цей поважний ветеран держав Візданку Президенту України.

ВІТАМІНИ ДО СТОЛУ

АГРОФІРМА «РОСІЯ» КРАСНОГВАРДІЙСЬКОГО РАЙОНУ пропонує в широкому асортименті і необмеженій кількості:

- КАПУСТУ;
- ОПАКИ (сорт «Фенікс» та гібриди голландської селекції);
- ЦЕБУЛЮ;
- МОРКВУ.

Ціни договірні. Тел. (8256) 72-825, 72-948, Факс: (8256) 95-684.

«У КРИМУ Є ХОРОШИЙ ШАНС»

(Початок на 1-й стор.)

Акцентувати головну увагу (і дещо, вважаю, правильно) на невдачі проблеми як перешкоду і об'єкту інтересу кримських татар на своїй історичній батьківщині, так і Усього того, що пов'язане з подіями, котрі тривали нещодавно. То і кримською ситуації, і соціально-економічне об'єктування кримських татар, і рівень взаємодії з органами місцевої влади, і інформаційна інтеграція кримськотатарського населення в загальне інформаційне поле України, питання правової інтеграції, надання допомоги кримським татарам у вирішенні усіх комплексних проблем. І надіє на те, що лідири кримськотатарського народу знайдуть у собі певну внутрішню силу, аби взамодіяти з властями Криму і України. Гадаю, що так воно і буде.

Так, зараз ще Україна не може повною мірою забезпечити відразу всі фінансові та матеріальні потреби щодо об'єктування кримських татар. Ви знаєте про це досить добре. Ми хочемо знати різні форми залучення для вирішення даного питання і світової громадськості. Початком буде поставка цієї проблеми на черговому засіданні чи то главі уряду, чи то главі держав СНД. Україна вийде з пропозицією, щоб копія не всі члени Співдружності, то хоча б Узбекистан, Казахстан, Росія знайшли певні можливості у вирішенні проблем кримських татар, головним чином соціально-економічного характеру.

Взаємно хоча б бдіти Бік питання. Кримські татари — народ працьовитий. Довго проживаючи в тім же Узбекистані, створювали там основні фонди країни. Вихайши до Криму, вони усе залишили в Узбекистані. Потрібно хоч якась форма коли не компенсації, то участі в наданні допомоги. На об'єктування кримських татар на їхній історичній батьківщині.

Отже, перше — постановка питання в рамках СНД. Друге — вихід на міжнародні організації в тім числі в рамках ООН, ОБСЄ. Ми також вийдемо з пропозицією до Рівня Світового банку, Міжнародного валютно-фінансового фонду, Європейського банку реконструкції та розвитку для одержання цільового кредиту на розви-

ток інфраструктури. Передумови для його одержання на розвиток соціальної інфраструктури саме кримських татар є. Однак ви знаєте, що кредити дають під дуже конкретні бізнес-плани, програми, тому їх ще треба буде плітувати.

Третє — переговори з Москвою на нинішньому тижні — з урядом Росії. Мені доведеться очолювати нашу делегацію. Питання про Криму хоча й не введено окремо в порядок денний (фігуруватиме проблема Чорноморського флоту як складової частини переговорів), однак будуть деякі питання, пов'язані з компенсацією з боку Росії втрат, спричинених Чорноморським флотом екологію, береговою інфраструктурою Криму. Ми ставитимемо питання так, аби вже зараз конкретно домовитися з Росією, тим паче, що в принципі така домовленість уже є — про те чи іншу форму компенсації для розвитку інфраструктури чи соціальної сфери, екології у зв'язку з функціонуванням Чорноморського флоту.

Я думаю, що у чистому вигляді фінансові розрахунки не буде. Бо фінансові проблеми в Росії не менш складні, ніж у нас. Гадаю, це буде взаємна компенсація за взаємні витрати. Зрештою, можуть бути різні варіанти. Наприклад, розрахунок за газ. Можуть бути знайдені інші форми взаємодійних розрахунків.

Останнє. Деякі засоби масової інформації, зокрема інду «Останній», поширюють різного роду інформацію негативного змісту стосовно Криму. Це ж стосується, скільки, вербальних Росії, і на явля, Москва, де можна побачити оголошення аналогічного змісту. Наприклад, на півострові холера, немає води. Насправді ж холери в Криму немає, з водою набагато краще, ніж в Україні. І взагалі, індустрія відпочинку підготовлена непогано. Тут навіть дезінформує людей, думаю, теж всім зрозуміло. Через це ми й ходили в Москву, а там членом нашої делегації був і Анатолій Романович Франчук, прем'єр-міністр Криму, ще раз прояснив усі ці інсинуїції щодо якості епідемії, нестачі води, тощо.

Отже, мабуть, усе, з чим пов'язана моя короткострокова поїздка на півострів.

завдання наприкінці своєї розповіді. Прем'єр-міністр України.

Журналісти зацікавили, як пов'язані з приїздом Євгена Марчука до Симферополя кадрові зміни в уряді автономії. На це прем'єр відповів однозначно: ні, за один день такі питання не вирішуються. А ось його реакція на останні зміни в кримському парламенті не менш однозначно позитивна.

«Ви знаєте, що недавно прем'єр-міністр уряду Криму і спікер парламенту автономії республіки брали участь у згаданому засіданні президії Кабінету міністрів, де слухалися питання про причини події 23—25 червня і соціально-економічні проблеми півострова. Обидва відвідали і провели робочі бесіди з Президентом України, Головою Верховної Ради України, були вони і в мене. Тому я вважаю, що у Криму є нині дуже добрий шанс для початку серйозної співпраці, перш за все у розв'язанні проблем соціально-економічного характеру. А вони за собою потягнуть і розв'язання всіх інших політичних «довважків», котрі ще є...»

На завершення розмови одна з колег запитала Євгена Кириловича, чи нема в планах переїзду до Чорноморського флоту факту перенесення штабу ВМС України з Севастополя в інше місце?

«Це питання на переговорах у Москві не стоїть. Спершу треба вирішити значно складніші. Де ж перебуватиме штаб ВМСУ — виключно наша внутрішня справа. Ви ж розумієте, що неможливо, аби одна держава визначала іншій, що й робити... Можливо, він буде в Києві, можливо, в Одесі, можливо в Севастополі — це покаже майбутнє. В залежності від розв'язання інфраструктури українського флоту.»

Натомість на переговорах стоїть питання: на які основні складові розділяється російський флот, які будуть форми компенсації, які час оренди, що за механізми участі російської сторони, як бути з пенсійним високим, де вони будуть жити? Своїм же питанням беруть російський фактор, аби люди відійшли, що перш за все в переговорах щодо флоту мова йде про конкретних військовиків — моряків, членів їхніх сімей... Володимир МИТКАЛИК.

Екорозвиненням сільським господарством. І жоден не вважає цей час змарнованим. Ми готуємося до серйозних змін в економіці і вивчені, що вони не наброблять першого, як у колгоспах та радгоспах. Підписаний Президентом указ про ліквідацію землі має, на мій погляд, велике значення.

ТОЧКА ЗОРУ

ВІДКРИТИЙ УРОК СЕЛЯН ЛАТВІЇ

Дуже часто, коли розглядаються заяви громадян про виділення землі для ведення сільськогосподарського господарства, лунать виклики чиновників про те, що наживається, і так інше. Але поки що, хто кричить, той і наживається. Або вже нажився. А то ж звідки йому про те? Подивіться, жоден з колгоспників ще від землі не збагатився. І жоден голова колгоспу чи директор радгоспу добровільно не покинув своїх кірсів. На мою думку, з розвитком фермерства, зникне елітарна група різних чиновницьких кірсів та протекторів, і в цьому я бачачу основу протистояння існуючої влади новій еліті.

А як же там, у Латвії? В Латвії сільськогосподарський сектор розформований колгоспи, агрофірми. Кожен член господарства за бажанням отримує землю, механізми — техніку, воду — автомобілі. В усіх випадках, розмовляючи з людьми, я впевнений, що не прозвучить при розповіді не слово «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво».

«Старший брат» завжди був у нас кмітливий, знав, як правильно об'єктувати родинні стосунки. Помилували один раз у Біловезькій Пущі, після того вже невідступно тисне зусібчи. Сім шкур здирив за енергоспів, захищає російськомовне населення, не гребує й іншими дилемками від толерантності засобами. Навіть в дитячому малечку.

Ось відразу після Сочинської угоди щодо розподілу Чорноморського флоту (чи добровільної здачі його ра-

жіння пішли від знайомства з колишнім головою думи відомої свого часу агрофірми «Сабеле» Юрієм Філіповим. Він володіє 33 гектарами землі, сам її обробляє. Тримає два десятка корів, Цікаво, що це ті самі колективні корови, які були в чероді очолюваною Юрієм господарства і девали щоріку

інфляційні процеси. Досить стабільна і міцна національна грошова одиниця — лат.

Ми з цікавістю оглянули деякі фермерські господарства. Земельний наділ, як правило, 20—30 гектарів. Вирощують зернові, картоплю, горох. Тримають до десятка корів, 20—30 свиней. Фермери у Латвії мають трактори, авто-

мобілі, невеликі токи, агрегати для обробки зерна. Комбайни купують для кількох, ним користуються 6—8 чоловік. Створено мініферми, бо, зрозуміло, не кожен зможе самостійно обробити 30 гектарів. Через те деякі взяли по 3—5 гектарів. Крім того, створено приватні МТС, автопарки. Що ж до пального, то у Латвії проблем з цим немає. На відміну від нас. Бензин — скрізь без ввітанку. А в наших колективних господарствах тільки по нахвості час якоїсь важливої сільськогосподарської кампанії, як виявляється, що відсутні або топіливо, або мазути... Що ж це за господарювання, якщо конкретно ніхто не має свого власного? І чи є майбутнє у більшості колгоспів з таким, з дозволу сказати, «потенціалом»?

Ми в себе в Україні дуже багато говоримо про приватну власність, а тим часом не знаємо, куди приткнути свої «ваучери». А латвійці знають вихід. Іхні сертифікати мають вартість біля трьох тисяч американських доларів. Люди змогли купити землю, ліс, техніку. Діє багато лісопереробних підприємств. І

ліся живими. Тільки постраждав лише їхній вихователю — козак Віницького коша студент Максим Царенко, який намагався викинути вибухівку у вікно. Але цей страшний випадок не був оприлюднений Держтелерадіо України, не став інформацією номер один. А звернення народного депутата України, гетьмана Українського козацтва Володимира Мулява до керівництва нашої держави залишилося без офіційного реагування. То ж, якщо ми самі так турбуємося про своїх дітей, хто скаже, яке майбутнє чекає Україну?

Невідомими й безкарними залишаються автори чисельних провокацій проти нашої держави. Дозволяємо завадки ганебному комплексу власної меншовартості. Залишавсь інфантильними дилемками. Чи квіткали під кованим чоботом?

Дуже часто, коли розглядаються заяви громадян про виділення землі для ведення сільськогосподарського господарства, лунать виклики чиновників про те, що наживається, і так інше. Але поки що, хто кричить, той і наживається. Або вже нажився. А то ж звідки йому про те? Подивіться, жоден з колгоспників ще від землі не збагатився. І жоден голова колгоспу чи директор радгоспу добровільно не покинув своїх кірсів. На мою думку, з розвитком фермерства, зникне елітарна група різних чиновницьких кірсів та протекторів, і в цьому я бачачу основу протистояння існуючої влади новій еліті.

А як же там, у Латвії? В Латвії сільськогосподарський сектор розформований колгоспи, агрофірми. Кожен член господарства за бажанням отримує землю, механізми — техніку, воду — автомобілі. В усіх випадках, розмовляючи з людьми, я впевнений, що не прозвучить при розповіді не слово «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво».

«Старший брат» завжди був у нас кмітливий, знав, як правильно об'єктувати родинні стосунки. Помилували один раз у Біловезькій Пущі, після того вже невідступно тисне зусібчи. Сім шкур здирив за енергоспів, захищає російськомовне населення, не гребує й іншими дилемками від толерантності засобами. Навіть в дитячому малечку.

Ось відразу після Сочинської угоди щодо розподілу Чорноморського флоту (чи добровільної здачі його ра-

жіння пішли від знайомства з колишнім головою думи відомої свого часу агрофірми «Сабеле» Юрієм Філіповим. Він володіє 33 гектарами землі, сам її обробляє. Тримає два десятка корів, Цікаво, що це ті самі колективні корови, які були в чероді очолюваною Юрієм господарства і девали щоріку

інфляційні процеси. Досить стабільна і міцна національна грошова одиниця — лат.

Ми з цікавістю оглянули деякі фермерські господарства. Земельний наділ, як правило, 20—30 гектарів. Вирощують зернові, картоплю, горох. Тримають до десятка корів, 20—30 свиней. Фермери у Латвії мають трактори, авто-

мобілі, невеликі токи, агрегати для обробки зерна. Комбайни купують для кількох, ним користуються 6—8 чоловік. Створено мініферми, бо, зрозуміло, не кожен зможе самостійно обробити 30 гектарів. Через те деякі взяли по 3—5 гектарів. Крім того, створено приватні МТС, автопарки. Що ж до пального, то у Латвії проблем з цим немає. На відміну від нас. Бензин — скрізь без ввітанку. А в наших колективних господарствах тільки по нахвості час якоїсь важливої сільськогосподарської кампанії, як виявляється, що відсутні або топіливо, або мазути... Що ж це за господарювання, якщо конкретно ніхто не має свого власного? І чи є майбутнє у більшості колгоспів з таким, з дозволу сказати, «потенціалом»?

Ми в себе в Україні дуже багато говоримо про приватну власність, а тим часом не знаємо, куди приткнути свої «ваучери». А латвійці знають вихід. Іхні сертифікати мають вартість біля трьох тисяч американських доларів. Люди змогли купити землю, ліс, техніку. Діє багато лісопереробних підприємств. І

ліся живими. Тільки постраждав лише їхній вихователю — козак Віницького коша студент Максим Царенко, який намагався викинути вибухівку у вікно. Але цей страшний випадок не був оприлюднений Держтелерадіо України, не став інформацією номер один. А звернення народного депутата України, гетьмана Українського козацтва Володимира Мулява до керівництва нашої держави залишилося без офіційного реагування. То ж, якщо ми самі так турбуємося про своїх дітей, хто скаже, яке майбутнє чекає Україну?

Невідомими й безкарними залишаються автори чисельних провокацій проти нашої держави. Дозволяємо завадки ганебному комплексу власної меншовартості. Залишавсь інфантильними дилемками. Чи квіткали під кованим чоботом?

Дуже часто, коли розглядаються заяви громадян про виділення землі для ведення сільськогосподарського господарства, лунать виклики чиновників про те, що наживається, і так інше. Але поки що, хто кричить, той і наживається. Або вже нажився. А то ж звідки йому про те? Подивіться, жоден з колгоспників ще від землі не збагатився. І жоден голова колгоспу чи директор радгоспу добровільно не покинув своїх кірсів. На мою думку, з розвитком фермерства, зникне елітарна група різних чиновницьких кірсів та протекторів, і в цьому я бачачу основу протистояння існуючої влади новій еліті.

А як же там, у Латвії? В Латвії сільськогосподарський сектор розформований колгоспи, агрофірми. Кожен член господарства за бажанням отримує землю, механізми — техніку, воду — автомобілі. В усіх випадках, розмовляючи з людьми, я впевнений, що не прозвучить при розповіді не слово «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво», аби тільки не вилізли з уст слова «дешво».

«Старший брат» завжди був у нас кмітливий, знав, як правильно об'єктувати родинні стосунки. Помилували один раз у Біловезькій Пущі, після того вже невідступно тисне зусібчи. Сім шкур здирив за енергоспів, захищає російськомовне населення, не гребує й іншими дилемками від толерантності засобами. Навіть в дитячому малечку.

Ось відразу після Сочинської угоди щодо розподілу Чорноморського флоту (чи добровільної здачі його ра-

УВІЧНЕННЯ ПАМ'ЯТІ

З метою увічнення пам'яті О. Т. Гончара Кабінет міністрів України видав постанову, згідно з якою на могилі письменника буде споруджено надгробний пам'ятник, а на будинку № 68 по вулиці Б. Хмельницького у м. Києві, де він жив і працював, встановлено меморіальну дошку. Одну з київських вулиць буде названо іменем О. Гончара. Передбачається також видати повне академічне зібрання його творів і утворити комісію з питань упорядкування творчої спадщини.

Як дбаємо, так і маємо

Чимало прислів'їв маємо на цю тему. Як і щодо того, що вони — наше майбутнє. Реально ж — як дбаємо, так і маємо. Навіть діком соціалістичного виховання наших дітей протягом останніх семи з гаком десятиліть є засилья манкуртів, що готів на напівгачі знову затягати нещасну матір-Ватківщину до міцного «кратнього» хліва.

«Старший брат» завжди був у нас кмітливий, знав, як правильно об'єктувати родинні стосунки. Помилували один раз у Біловезькій Пущі, після того вже невідступно тисне зусібчи. Сім шкур здирив за енергоспів, захищає російськомовне населення, не гребує й іншими дилемками від толерантності засобами. Навіть в дитячому малечку.

Ось відразу після Сочинської угоди щодо розподілу Чорноморського флоту (чи добровільної здачі його ра-

жіння пішли від знайомства з колишнім головою думи відомої свого часу агрофірми «Сабеле» Юрієм Філіповим. Він володіє 33 гектарами землі, сам її обробляє. Тримає два десятка корів, Цікаво, що це ті самі колективні корови, які були в чероді очолюваною Юрієм господарства і девали щоріку

ЯКБИ ТО ТИ, БОГДАНЕ, ЗНАВ

Що сьогодні Національний банк України випустив в обіг нову монету «Богдан Хмельницький», присвячену 400-річчю з дня народження видатного українського гетьмана. Номінальна вартість монети, виготовленої з нікельованого сталювого фолію, становить 20000 карбованців. Вона кругла і важить 14,35 грама. На лицьовому боці монети зображено малюк Дерзавиний герб України, обрамлений глінами лавини і дату «1995». Під гербом — напис «20000 карбованців». На зворотному боці розміщено фотографічне зображення видатного пам'ятника Хмельницькому, що на Сочинському майдані в Києві. НБУ зазначає, що нові монети будуть виготовляти в кількості 20000 карбованців без будь-яких обмежень.

Понад 20 років працює в алуштинському санаторії «Золотий нелосі» досвідчений рентгенолог Володимир Вікторович Нібор. Рентгенологічний кабінет санаторію має найновіше обладнання і порівняти його можна зба що з «роботиним» куткомом чи санаторієм Міністерства оборони України. Роботи у Володимира Вікторовича вистачає, адже в санаторії одночасно відпочиває 400 чоловік, та ще доводиться обслуговувати міжконтинентальні кримські паніони «Савутини». На світлині: В. В. Нібор готує рентгенівський до роботи. Світлина Костянтина ДУДЧЕНКА.

Днями в Ялті, в приміщенні середньої школи № 10, стартував почин, який відкриває нові перспективи для учнівської молоді. Відбулось урочисте зачаткування акції «Криму — фахівці найвищої кваліфікації».

Свою ідею ініціаторка акції підтримала плідними зусиллями, в результаті яких перші угоди про підписання навчання кримської молоді вже складені з двома львівськими вузами: політехнічним та університетом імені Івана Франка, про що було повідомлено широкій громадськості. Випускники середньої школи, яким дали рекомендації Всекримський конгрес українців, Севкримське товариство «Прогресит», товариство імені Олени Теліги, Союз українців Криму, отримали змогу скласти вступні іспити до Львівської політехніки приймальній комісії, що спеціально приїхала в Крим. До складу комісії ввійшли: О. М. Микитюк, доцент кафедри вищої математики, продекан факультету прикладної математики О. М. Когут, доцент кафедри фізики, продекан електрофізичного факультету, І. М. Сиротнічкін, доцент кафедри української мови, заступник завідувача кафедрою.

Не гачи часу, комісія приступила до роботи — співбесіду проходили медальисти. А наступного дня розпочались іспити. Ім передувала коротка урочиста частина. У шкільному актовому залі, святково прикрашеному українською символікою, зібралась юнаки та дівчата (окрім українців, тут були росіяни, кримські татари), їхні батьки, всі, хто при-

ОБЦЯНКИ-ЦЯЦЯНКИ ГЕННАДІЯ ЗЮГАНОВА

«Бєси» би виставили в музеє плачущого-болышевника... — пам'ятаєте, що б їди було, як би дивували люди! Отож і я здивувалася, коли побачила у кожного другого в руках, а то й біля очей; носові хусточки — це коли пил навіс Радянського Союзу, яким завершувалась зустріч сімдеропольців з лідером російських комуністів Геннадієм Зюгановим.

Що він робив у Криму? На жаль, просто гостював у Леоніда Івановича Грача і з переддворною кампанією чення не пов'язане. А серед можливих кандидатів на посаду президента Росії від блоку патріотичних сил називав батюшок, але мало ймовірний: Горячев, Стародубцев, Ісакова, Ілюхин, Бабурін та інші. Своєю власну кандидатуру лідер комуністів не випогодував (адже він не якийсь там нахаба Жириновський), під захопленим вигукі присутніх це робив Леонід Іванович.

Але за всім все-таки плакали громадяни, які запам'ятали не тільки зал, а й фойє обох поверхів Палацу булев'єнівців! Іхні емоційні почуття порівнянні з тими, що охоплюють чужину матрюку поважного віку, коли вона випадково натикається в скрині на свою дівочу сукню чи стрічки. Як шок, що все це ніколи вже не знадобиться, адже ж вона така мила, і такими милими були ті часи, коли вона, молода, повна надій, бігла у цьому одязі на побачення!

А хоча Геннадій Андрійович переконує, що смити часи в Росії традиційно тривають не більше 7—8 років, і що лідери України, Казахстану та Білорусії вже дозрили для об'єднання, навіряд чи

справа. Замість того, щоб, нарешті, визнати народів не буває малих і великих, бувають тільки малі і багаточисельні, а «збирати можна вроди, але не народи!», зрозуміло, для споживання, не для того, щоб захистити від земних соків та сонячних променів.

Незрозумілого і суперечного в словах комуністичного лідера буда скільки. Ось він плаче з приводу того, що «пенсіонна» англомазна культура заповнила весь світ, і Франція змушена прийняти закон про захист власної мови. Але чому-сь зовсім не обурюється нашим колишнім радянським аналогом і ніж не проти того, щоб «великий та могутній» і надади входить до кожного будинку на правах повноправного господаря.

До речі, за всі три з половиною години свого спілкування з присутніми, Зюганов жодним словом не підтвердив назви своєї партії. Він не згадував, побудову якого саме суспільства має на меті — чи маряться йому щє владні зорі комунізму, а чи зміна ельвінської влади на щось споріднене, але оповане іншими людьми. Так що сподівання переконані «еконістопобудів» можуть і не справдитися, а нібито відкриті для іхньої уваги людина може виявитись котом в мішку. Єдине, що цілком безсумнівно, — Геннадій Андрійович очолює рух «державничко-патріотичний», і вся його насага буде повернута на створення оновленого союзу. Отже, емоційним матрюком він обіцяє нову сукню. Нову сукню зі старими дірками.

Але ж джина із пшави вже випушено — люди відчули свою національну приналежність, ковтнули води із прадурійського джерела і визнали: вона не поступиться нікій іншій. Чи можна безболісно загнати цього джина назад в пшавку (союз) і чи не розірве він її (Юго) взагалі? І який медіанком утримати волеюболі народи в полоні?

За Зюгановим, для України це газ і нафта, потреби в яких задовольняться зараз приблизно на 20 відсотків, для середньоазійських країн — ліс і

САМІЙЛО КІШКА

Пливе по Чорному морю турецька галера. На ній — величезна охоронона та ще величезна чинало, бо можуть перестригти ті козацькі чайки і не з медом тоді буде туркам, не вертуться ні високі борти, ні гармати, ні вітрила. Тому сидять високо на шотлах кілька яничарів і вусібіч розглядають водний простір. Щастить галері — багато років ніде не натикалася на козаків.

Не щастить невольникам; змагаються унизку на веслах та все молять Бога, щоб напав на судно чайки. Визволили б їх єдинокровні брати, і хоч на старість стапи б вони військовими. Більшість галерників ще дрібними дітьми потрапили в неволю. Хто менший був, у яничари взяли, старших веслярами на галері посадили. Так і вирости в неволі, посилили. І ще є поміж них колишні козаки, що пораненіми в погоні потрапили. Над такими особливо збиткувалися турки. Спершу ніби по-доброму пропонували віру перемінити, хрести з шин зривали. Хто відступався від християнства, той уже вважався турком і не був рабом. А хто астоював проти цих слуків, той зазнавав і наруги й знущання. На галері, звичайно ж, ті, які не зреклися віри своєї.

Сумно похлипа полова на груді й пірку думу думає Самійло Кішка. Двадцять п'ять років у неволі, двадцять п'ять літ гребє на галері.

Після чорної безнадії ніколи приходять хвилини, коли віриться, що наступить ще дні воли. І подумав одного разу Самійло Кішка: якщо ніхто не може допомогти невольникам, то вони самі повинні собі допомогти. Візаря у нього план. Наглядач за веслярами — потуречий слов'янин, що дуже любить мити, треба підстерігати мити, коли він заб'явириться горілку по самі очі, і укрести в нього ключі, якими їх замкнуто на ланцюгах. Подивися своєю душою з невольничим товариством, і стали вони гуртом чекати слухного моменту.

У одному порту галера довго стояла на якорі. Майже всі турки зійшли на берег. А наглядач при горілку та до галерників приваля, аби вони християнства зреклися, то стартували такими ж військовими, як і він. Особливо на Кішку налягав, бо дуже йому хотілося козака в турки переманити. Самійло вступив з ним у розмову, і наглядач став частувати його горілкою. Наглядач кішка таверзий, а наглядач званився п'яний і захропив. Отоді й заборали в нього ключі, всіх повідкидали. А коли повернувся турки на судно, кинулися на них і всіх перебили.

Так оповідає народна дума про невольничі роки й порятунку Самійла Кішки. І знову були походи, літні битви з ворогом. І завжди попередеру був хоробрий Самійло Кішка, що відразу великої поваги зажив на Січі. Бо на козацькому колі обрали його за гетьмана.

Виявилося, що він — не тільки хоробрий воїн, а й мудрий гетьман. Завжди відстоював права козацькі перед польським королем, стевжив, щоб усе на Січі було по совісті й по честі. Тому охоче слухалися його і старі, й молоді козаки.

ОЛЕКСАНДРУ ВЛИЗЬКУ — 85

Якось аж не віриться, що цьому, на диво рухливому і завжди заклопотаному чоловікові — 85! Інші в такому віці давно вже вигривають на сонечку, увислих десь на призьбі чи оспоні, а цей у роботі, в горині. Та воно так, мабуть, і мусить бути в людини, творчій пошук якої не зупиняють ні пенсійний вік, ні підступні хвороби.

Олександр Федорович Влизько відомий в Криму і далеко за його межми як прекрасний художник, як поет, літератор. В його творчому доробку дві книги поезії: «Лернеспло» (1992) та «Зимове сонце» (1993), а третя прозова і має назву «Напалитий сонцем» (Київ, 1994), і присвячена спогадам про рідного брата, поета Олексю Влизьку.

Олексю Влизьку нинішнє молоді покоління майже не знає, бо, на жаль, і старшому поколінню рідко читався було закрито шлях до творчості цього талановитого, самобутнього автора. А в 30-х роках він, Олексю Влизько, був одним із тих, хто надав значно активно рухав літературний процес в Україні, був одним із прекрасних його творців. Літературна критика високо поцінювала творчість Олексю Влизьку, зокрема першу збірку його віршів «За всіх зброжу» (слова Павла Тичини), що з'явилася навесні 1927 року. Авторі рецензії в один голос писали, що перша книжка О. Влизьку — то не дебют початківця, а майстра.

Залишилася за однією обачили світ його книги «Живу, працюю» (1930), «Рейс» (1930), «Книга балад» (1933), «Мій друг Дон-Жуан» (1934)... Це був не просто поет. Це був поет-новатор, поет-експериментатор, поет-романтик і належав до кола поетів нової генерації.

То були часи складні і підчас суперечливі, в які жили і творили поети нового покоління, розбурхані жовтневим революційним переворотом і братовбивчою громадянською війною. Складною була і політична ситуація.

В творчому процесі тих, вже нині таких далеких 30-х років, разом зі своїм старшим братом, який аналітиком та жорстокою недуги втратив слух, брав активну участь і він, наш сьогоднішній колегі Олександр Влизько. Він скрізь і всюди супроводжував хворого, так би мовити, його слухом. Разом ходили на виставки літературні вечори і на творчі засідання молоді поетів і прозаїстів, вижидали у близькі і далекі (на Донбас, Дніпропрістан та ін.) творчі відраженні. А ще Олександр віш щоденник, занотував до записника все навдивовижене, що було пов'язано з братом, з його літературним оточенням. Наслідком цих, нині таких безцінних записів, і стала вже згадувана книжка спогадів про брата-поета Олексю Влизьку «Напалитий сонцем», яка побачила світ лише 1994 року в Києві. Володимир Сосяра, Павло Тичина, Гео Шкурупій, Михайло Семенко,

Олександр Влизько. Автопортрет.

Олександр Федорович один з тих українців Криму, хто не декларувє свою любов до рідної мови, культури, до своєї Вітчизни, яка наразі виборла собі незалежність, а щоденно наполегливо працює до початку 60-х років, коли народу поверталися тисячі імен невинних жертв кримавою терору. 6 травня 1958 року поета Олексю Влизьку було реабілітовано посмертно. Така вона правда життя.

Чимало у зв'язку з такими сумними подіями навколо брата довелося пережити й Олександр Федоровичу — більше п'яти місяців його тримали в Лук'янівській тюрмі в Києві, а в подальшому тривав час його супроводжував в ярлик «неблагонадійного», за який йому скрізь і всюди відмовляли в роботі. Єдиною розрадою було мовчання та писання віршів. Одне вірш, що виникло кількох районних газет, ніхто не наслідувало друкувати. Комуністична ідеологія мала доволу лаяти, і призначив «Влизько» відлякувало багатьох функціонерів від літератури, бо ж він був братом «ворога народу».

Багато за своє догге життя натерпівся, набавився, напруцювався Олександр Федорович. Після тої трагедії з братом — куди тільки не кидала долі! — працював і на Уралі та в Сибіру, був добровольцем на фронті, художником на виставці Першого українського фронту. Тривалий час лікував своє хворе серце у Кисловодську. А з 1950 року (й понині) працює художником у Сімферополі.

Останніми роками, коли почалася так звана «горбанська перестройка», — як і багато інших творчих людей, поіс (у пряму розумінні) своє мalarське мистецтво у «народ». Його часто можна побачити в підземному перехіді біля Центрального коледжого ринку Сімферополя, де він виставляє свої картини на показ, де можна котрусь і продати, аби в наш скрутинний час, особливо й для творчих індивідуальностей, заробити яку-таку копійчину на прожиття.

Колектив редакції газети «Кримська світлиця» присуджує до цих серцевних вітань з нагоди високого ювілею — 85-річчя від дня народження поета і художника Олександра Федоровича Влизьку, баган йому високого найкращого, що лиш можна побажати глибоко шанувальні Людям.

Данило КОНОНЕНКО,
голова Кримської республіканської організації письменників України.

Щире сили додає,
підносить душі...
Будь благословенний,
Кобзарю наш!
Скірпльючи любов,
безсмертну славу свого роду,
Цвіт українського народу,
возносимо, —
Основу всіх основ!
1990 р.

ПРЕАДА
Коли я, знемігши, прибуду
На міст, що веде в небуття,
Про децицю щастя забуду
В дарований ханлиць життя.

ГРАВЮРА
Кіпарисів отаві
В берези сизуваті
Пробіваються
Через хмари.
Морем котяться вітер.
Жовте жінгірія
Мерхне...
Із гір в низини
Людди проходять...
Осьні...
Весни зеленюроді.
Густо россо кропить
Берег зорю вечірна.
Роки і віки минають —
Віч лиш Батьківщина.

ДОБРОГО РАНКУ
Снів розбуджений
Теплимі зливами,
Прокідається знову день.
Вийду, вийду
Сонячно вмиваний
На світлу вулицю
До людей.
Сусіда шofer
Сіда за баранку.
На даху горобці
Про щось горахотять.
Вклоняться навкруги я:
— Доброго ранку!
(Адже і пташки
Привітають хотять).
Солодше меду,
Смачніше пріяника
Почую і відповід:
— Доброго ранку!
(Вже й горобчині
Дзвін лийн):
«Доброго ранку,
Чув-чубирині!»
Стоїть на воротах
Країна сусідна.
Примостивсь котик
Гривнятий на ганку,
Та й а небі про те
Туркоке лєбідка:
— Доброго ранку!
... Скрізь, де є люди
Й живі істоти,
Кидаймо слово,
Як сонячний дотик.
За стіл молодий:
І старим на лаянку:
— Доброго ранку!
— Доброго ранку!
1971 р.

КОВЗАРЕВІ
Не буде перебіленням
при згадці,
Коли сам Бог,
завидлений в зорю,
припк:
— Я сонце сотворю, —
признаць:
вогнем віршів-протуберанцій
Світ огорнувши,
мовою рощений,
поет снівав:
— Те сонце уже є,
воно у слові.

ПОВЕРНЕННЯ
ФОТОВИСТАВКА РИФКАТА ЯКУПОВА
Так назвав свою виставку світлиці, що відкрилася в кримскотатарській бібліотеці імені І. Гаспринського в Сімферополі, фотомістець Рифкат Якупов. Повертається на предківську землю цій народ, це вора успиджувавший. Це історичний час. І його лігосици, уже можна сказати без будь-яких авторові експонованія творія. А світлиці Рифката Якупова такі, що біля кожної з них обов'язково зупиняться і об'язується душа чи то жалем і сплунчуттям, чи то радості і гордістю.
Повертається народ... Яка невимомно прекрасна рідна земля («Бахчисарайський пейзаж») Але скільки ж проблем! Рідко де уціпіли святині кримських татар («Мечеть Узбека в Старому Криму», «Ханські могили»), від батьківських осель позоставалися тільки руїни («Старий татарський будинок»), чинити усі можливі перепони місцеве влада («Самобуд у Стронтаці»). І все ж таки — «Знов на батьківщині». А це — найголовніше.
Інакше кажучи, казанському татариню Рифкату Якупову вдалося сказати своє вагоме слово про братів кримських. У справжніх митця біографія завжди цікава. По закінченні 1967 року факультету журналістики Казанського університету Р. Якупов став фотокореспондентом газети «Комсомолець Татарстану» і часопису «Азат хатин». Іздив по найкращих куточках, перемілюючи їх болем і відтворюючи їх таким, як вони є. Його не раз остерігали: «Не ганьби націю! Знімай бу-

ШЕВЧЕНКО І КРИМ

Продовження.
Початок у № 24—29.

Волконський Сергі́й Григо́рович, князь (1788—1865) — генерал-майор, учасник війни 1812—14, декабрист. Засуджений за і розордан. По конфірмації вироку Миколою І смертну кару через відрування голови було замінено каторгою, яку В. відбував у Мерчинському, Читі, Петровському, Читі, амістиво 856 відновлений у дворянських правах, але без князьського титулу. В. — автор «Залюско», які 1863 опублікував у Лондоні О. Герцен. З Шевченком познайомився в Москві 25 березня 1858, розповсю йому вказав на свого 30-літнього засланця. Після одруження 1825 з Марією Миколаївною Раєвською бував у Криму, мавствах Раєвських на Південнобережжі та Орлових у Сабла. — Г. Р.

Володимир Святославович (християнське ім'я — Василь; і — 1015) — політ. і держ. діяч Київської Русі. 3 978 великий князь київський. За його правління завершилося об'єднання всіх східнослов'янських земель і поширився вплив русів на Північне Надчорномор'я, Крим та Приазов'я. 988 здобув облогу Корсунь (Херсонес Таврійський), хрестив там і прийняв з Візантії християнство для всієї Русі. Бл. 1240 канонізований церквою як рівноапостольний святий. За суджучою деталічню своєю розповсюдження Шевченку у 4-му розділі поеми «Дарія» («По двору тихо похажав») використав лігосици розповідь про В. С., який, убивши половецького князя Рогволода, силою звав собі за дружинку його дочку Рогдичу. — Г. Р.

Володимир Максиміліан Олександрович (справж. — Кириєнко-Волошин; 1877—1932, Коктебель) — рос. поет і художник. Про своє походження писав: «Кириєнко-Волошин із запорозьких козаків... Б згадак в XVI ст. про сліпого бандуриста Матая Волошина, обертого князем поляками за політичні інвестиції». З дитинства жив у Криму, закінчив Феодосійську гімназію. 1903 спорудив на березі моря будинок у Коктебелі (тепер там музей В.), куди приїздиво багато відомих діячів культури і мистецтва. В бібліотеці В. зберігається львівське видання «Поезії Тараса Шевченка» (1902), яке подарував йому укр. поет П. С. Карманський. Чимало розповсюдила В. про Шевченка дочка Ф. П. Толстого — художниця К. Ф. Юнге. — В. К.

Воронцов Михайло Семенович, князь (1782—1856) — рос. держ. і військовий діяч. У 1833—44 новоросійський генерал-губернатор, якому підпорядковувалася Таврійська губ., згодом намісник Кавказу, генерал-фельдмаршал. Його дружина Єлизавета Ксаверівна (до заміжжя — Брауніцка) — двоюрідна сестра Шевченковом поміщика П. В. Енгельгардта. В. мав маетки в Криму, Херсонській та Київській губ. Шевченко оглядав будинок і парк В. у Мوشнах на Черкащині, намалював тамтешній краєвид (1859). Частина фамільних документів В. зберігається в Кримському архіві. — В. К.

Воронко Платон Микитович (1913—1988) — укр. поет. Лауреат Держ. премії ім. Т. Г. Шевченка, 1972. У 1943—44 воював у партизанському з'єднанні С. А. Новіка, командувача Олександром загном. Написав вірш «3 будинку Шевченка», «Заповіт», «Кобзар», «Червона книга», переклад з татарської поезією М. Міршакара «Кобзарю України». Приїздив у Крим, а Сімферополі зустрічався зі студентами пед. ін-ту. — Д. К.

Вре́ський Павло Олександрович, барон (1809—2.VIII.1855 загинув у бою на Чорній річці під Сававтополем) — офіцер канцелярії військового міністерства, потім генерал-ад'ютант, Учасник Крим. війни. У квітні 1844 В. і Шевченко були на літньому веночі в пєтерб., література О. М. Струговицкова. — Г. Р.

Гай Василь Степанович (нар. 1942) — укр. поет і перекладач. Голова правління Волинської організації Спілки письменників України. Автор циклу творів про Шевченка — «Жага», «Пробивши стелю тьма», «На Шевченківському святі в Кіриєнці» та ін. поезії. В Криму написав сонет «Аджимудшай». — Д. К.

Геродот (між 490 і 480 — бл. 424 до н.е.) — найвищаніший давньогрецький історик, прозваний «батьком історії». Присвячена Скіфії четверта книжка його «Історії» є цінною писанкою пам'яткою про минуле Північного Надчорномор'я. Шевченко згадав ім'я Г. в повісті «Близькість». — В. К.

(Далі буде).
Автори словникових статей — Д. Кононенко, В. Кравченко, Г. Рудницький.

Гали Ярослав Олександрович (1902—1949) — укр. письменник. Автор низки статей про Шевченка, в яких не завжди правильно трактував його творчість. В 1941—42 з укр. радостанцій в передній та оборону Севастополя та крим. десанти. Відлучався у Коктебель 1940, 1941, 1948 і 1949. — В. К.

Гамзатов Расул (нар. 1923) — аварський поет. 1984 переклав Шевченку «Заповіт» (не опубл.), автограф — у музеї Т. Г. Шевченка в Києві). Уривок з вірша Г. «Солдати Росії» про полеглих воїнів, похованих у Сімферополі, в укр. перекладі крим. поета Д. С. Черв'ячного надруковано в збірнику «Сад над морем» (Сімф., 1972). — Г. Р.

Гаршин Євген Михайлович (1860—1931) — рос. літ. критик, археолог і педагог. Брат (письменника Всеволода Гаршина. Велика стаття Г. «Шевченко на засланні» (ж. «Історический вестник», 1886, № 1) була першою побудованою на документальній основі розвідкою про невольничі літа поета. В 1912—14 Г. працював директором Сімферопольського комерц. училища, заступав до навчання в ньому дітей з татарських родин. Згодом брав участь у діяльності Ялтиского повітового зєства. Дійсний член Таврійської ученої архівної комісії з 16.X.1912. — Г. Р.

Гаско Мечислав Едмундович (нар. 1907) — укр. письменник і літературознавець. В 30-х рр. став жертвою репресій, кілька років заслання відбував у Казахстані. Автор шевченківських етодіа «Про що розповідать в лаянці Тараса Шевченковом поміщика П. В. Енгельгардта» (1970), «У колі Шевченкових та Гоголевих друзів» (1980), «Пшущий та знахідки» (1990), переклав з польської віршоване послання Едварда Желіговського (Антонія Сова) «До брата Тараса Шевченка». Матеріали для своїх студій Г. збирає і в Криму. — Д. К.

Гей Василь Степанович (нар. 1942) — укр. поет і перекладач. Голова правління Волинської організації Спілки письменників України. Автор циклу творів про Шевченка — «Жага», «Пробивши стелю тьма», «На Шевченківському святі в Кіриєнці» та ін. поезії. В Криму написав сонет «Аджимудшай». — Д. К.

Геродот (між 490 і 480 — бл. 424 до н.е.) — найвищаніший давньогрецький історик, прозваний «батьком історії». Присвячена Скіфії четверта книжка його «Історії» є цінною писанкою пам'яткою про минуле Північного Надчорномор'я. Шевченко згадав ім'я Г. в повісті «Близькість». — В. К.

(Далі буде).
Автори словникових статей — Д. Кононенко, В. Кравченко, Г. Рудницький.

ВІЛЬГОРСЬКИЙ... АЛЕ НЕ ТОЙ
Як відомо, у вилку Тараса Григоровича з кріпачів брав участь і композитор Михайло Юрійович ВільгоРСький. В «Шевченківському словнику» (К., 1976, т. 1, с. 127) та деяких інших поважних виданнях зазначається, що Шевченко згадав його в повісті «Прогук» з улюбленим і не без моральності.
Звернемось до твору. На поштової станції в Білій Церкві подорожній від нього імені ведеється розповідь, вичита у журналі «Морської збірники» замітку про те, що коли комітет поранених запропонував похоронити в Кримській війні оборонців Севастополя вибрати собі нагороду, один молодий матрос попросив, аби його створили звільнити від кримського зв'язу.
І от, мовиться далі в повісті, оповідач зустрівся з цим-матросом і ознайомив його з журнальною публікацією.
«Героя могого зотот напечатаний секрет на минутою озаданим, но он вскоре оправился и сказал: — Да если бы не сам граф ВельгоРСький, царство ему небесное, нас тогда депорщивали, то я другому бы и слова не высказал».
Справді, 22 січня 1855 р. в Сімферополі, тодішньому центрі Таврійської губернії, було створено комітет для розподілу жертв на пошпшення побути вояків і поранених. Який же стосунок мав до його діяльності музикант А. Ю. ВільгоРСький? А ніякого! Як у тому, що наведено, з військово-судового відомства у Крим був відражений дійсний статський радник Михайло Миколайович ВільгоРСький-Матюшин, який у липні оселив цей комітет. У Сімферополі він і помер 22 листопада 1855 р. від тифу.
Г. РУДИЦЬКИЙ.

« Д И В О С Л О В О »

Серед багатьох українських часописів, які висвітлюють історію, культуру, мову і літературу України, самобутньою зіркою сяє журнал «Дивослово» (колишня назва — «Українська мова і література в школі»). Редакція та автори назвали по-новому саме так це видання, мабуть, тому, що хотіли засвідчити немирущого рідного слова. Цей щомісячний, на мою думку, хоча й адресується вчителям-словесникам, зацікавить будь-якого найвизначнішого читача завдяки нестандартним матеріалам і, отже, зможе існувати і в цей скрутинний час.

Ось уже тридцять років передплачую цей журнал, стільки ж дописую до нього і маю право стверджувати, що за останні п'ять років він змінився на краще і за змістом, і за оформленням, кожен номер вражає тематичним розмаїттям.

Не хочу бути голосливим і бодав стисло назву деякі публікації з останнього, спареного № 5—6 за цей рік: стаття Г. Штона до 75-річчя від дня народження Григорія Тютюнника, стаття М. Скорського, Т. Осьмачко до 100-річчя від дня народження Тодоса Осьмачки, штрихи до біографії Василя Стефаненка — розвідка М. Музички, рецензія І. Семенчука та тритомник «Українське слово: хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття». Цікаві публікації подаються під рубриками «Літературознавство і критика», «Мова — душа народу», «Мова художньої творія» тощо. А для тих, хто любить поетичне слово, в кожному номері — «Антологія одного вірша» та «Поетична антологія «Самодіята».

На превеликий жаль, окрім словесників, про журнал «Дивослово» мало хто знає. Його ж можна передлатити з будь-якого місяця. Індекс — 74.496.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
вчитель української мови і літератури, директор школи.
с. Пруді
Советського району.

